

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д. е. н., професор Козак Ю. Г.

“ _____ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття

освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«Шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в галузі сільського господарства (на прикладі ТОВ «Агро-Захист»)»**

Виконавець:

студентка ЦЗВФН, гр. 6зф10

Ліберова Анна Григорівна _____
(підпис)

Науковий керівник: старший викладач

Гусенко Ольга Сергіївна _____
(підпис)

Одеса - 2019

АНОТАЦІЯ

Ліберова А.Г., «Шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в галузі сільського господарства (на прикладі ТОВ «Агро-Захист»)», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Міжнародні економічні відносини»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є ефективність зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та шляхи її підвищення.

У роботі розглядаються теоретико-методичні основи дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в галузі сільського господарства. Досліджено чинники та методи оцінки, що впливають на ефективність зовнішньої торгівлі підприємств.

Проаналізовано показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист». Розглянуто сучасний стан, динаміку та чинники, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність ТОВ «Агро-Захист». Проведено SWOT-аналіз ТОВ «Агро-Захист».

Запропоновано шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» шляхом використання акредитивної форми розрахунків, а саме визначені пріоритетні напрямки підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист», розглянуто вдосконалення процесу прийняття управлінських рішень у системі зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, ефективність зовнішньоторговельної діяльності, сільськогосподарська галузь, підприємство-дистриб'ютор, зовнішня торгівля підприємства в галузі сільського господарства.

ANNOTATION

Liberova A.G., «Ways of increasing the efficiency of foreign trade by agricultural enterprise (based on LLC Agro-Zakhyst), thesis paper for Master's degree in speciality 292 «International economics relations».

Odessa National Economic University
Odessa, 2019

Master's thesis paper is comprised of three chapters. The object of the study is the efficiency of foreign trade activities of LLC's «Agro-Zakhyst».

ЗМІСТ

	Стор
ВСТУП.....	4
Розділ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	7
1.1. Сутність та поняття зовнішньоторговельної діяльності підприємства та основні форми її організації.....	7
1.2. Чинники, що впливають на ефективність зовнішньої торгівлі підприємств.....	18
1.3. Методи оцінки ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства.....	28
Висновки до розділу 1.....	36
Розділ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АГРО-ЗАХИСТ» В ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	38
2.1. Аналіз сучасного стану та динаміки зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист».....	38
2.2. Аналіз чинників, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність підприємства. SWOT-аналіз ТОВ «Агро-Захист».....	46
2.3. Оцінка показників ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист».....	55
Висновки до розділу 2.....	59
Розділ 3 ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРО-ЗАХИСТ».....	61
3.1. Пріоритетні напрямки підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист».....	61
3.2. Вдосконалення процесу прийняття управлінських рішень у системі зовнішньоторговельної діяльності підприємства.....	69
3.3. Використання акредитивної форми розрахунків як головного чинника підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист».....	76
Висновки до розділу 3.....	89
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах суспільних трансформацій та глобалізації, галузь сільського господарства України може слугувати тим базисом розвитку, який забезпечить важливий позитивний вплив на загальний стан країни. На користь такого твердження, зокрема, свідчать загострення продовольчої кризи в світі та зростання інвестиційної привабливості сільського господарства України для закордонних інвесторів. Зрозуміло, що умовою для реалізації наявного потенціалу галузі сільського господарства є підвищення ефективності підприємницької діяльності, у тому числі зовнішньоекономічної діяльності, головною ланкою якої є здійснення експортно-імпортних операцій.

Зовнішньоторговельна діяльність є невід'ємною та важливою частиною інтегрування України у світове господарство. Ключовою галуззю вітчизняної економіки, що має найбільше позитивне сальдо по зовнішній торгівлі товарами, є сільське господарство. Тому стимулювання розвитку та забезпечення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств у галузі сільського господарства є стратегічним завданням держави, що є повністю обґрунтованим як з огляду на наявний потенціал, так і на можливості його реалізації.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою дослідження є аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та розробка шляхів її підвищення.

Для реалізації поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- дослідити економічну сутність поняття зовнішньоторговельна діяльність підприємства та основні форми її організації;
- систематизувати основні чинники, що впливають на ефективність зовнішньої торгівлі підприємств;
- узагальнити методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств;

- проаналізувати сучасний стан та динаміку зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист»;
- оцінити показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист»;
- здійснити SWOT-аналіз підприємства ТОВ «Агро-Захист»;
- запропонувати пріоритетні напрями підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист»;
- визначити процес прийняття управлінських рішень у системі зовнішньоторговельної діяльності підприємства;
- дослідити вплив використання акредитивної форми розрахунків як головного чинника на підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист».

Об'єктом дослідження є ефективність зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та шляхи її підвищення.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та організаційно-економічні рішення щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в галузі сільського господарства.

Методи дослідження. У процесі наукового дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. При теоретико-методичному аналізі ефективності зовнішньоторговельної діяльності із загальнонаукових методів застосовано аналіз та синтез, індукція та дедукція, абстрактно-логічний метод, метод узагальнення та класифікації, методи математичної статистики. До спеціальних методів належать метод економічного аналізу (в процесі аналізу динаміки зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Агро-Захист»), графічний (для наочного схематичного зображення результатів дослідження) та табличний методи (подання результатів зведення та групування аналітичних даних зовнішньої торгівлі ТОВ «Агро-Захист»).

Інформаційна база дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи використовувалися такі джерела інформація як: наукові праці українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких особливо доцільно виокремити: Г. Азоєва, І. Александрова, Н. Амеліної, Л. Антонюка, І. Багрової, Л. Балабанової, М. Борисової, Г. Бурука, О. А. Войчака, О. Воронкової, Н. Горбала, І. Грозного, І. Должанської, П. Дудяка, О. Журана, С. Ільчишина, М. Касаткіної, Н. Коваленка, Ю. Козака, О. Кузьміна, В. Кучера, Л. Лісовської, М. Макаренка, Н. Міщенко, В. Павлової, І. Піддубного, С. Позняка, М. Портера, Г. Рзаєва, В. Романенка, Н. Савельєва, І. Сіваченка, Н. Тарнавської, Р. Фатхутдінова та інших. Інформаційно-довідковою базою є нормативно-правові акти України, матеріали наукових конференцій, звіти зарубіжних компаній, аналітичні та статистичні матеріали ТОВ «Агро-Захист», а також електронні ресурси.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано наступна наукова стаття:

1. Ліберова А.Г., Сукач О.О. Аналіз міжнародної конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства ТОВ «Агро-Захист»/ А.Г. Ліберова, О.О.Сукач// Матеріали виступів Всеукраїнського форуму з проблем міжнародних економічних відносин «Розвиток міжнародної торгівлі в умовах глобальних економічних дисбалансів» (в онлайн форматі) (11 квітня 2019 р.). – Житомир, 2019. Електронне видання. Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/63-1.pdf>, обсяг 0,5 авт. арк.

Структура роботи: кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок. Робота містить 13 таблиць та 12 рисунків.

ВИСНОВКИ:

У кваліфікаційній роботі магістра було розглянуто теоретично-методичні підходи вітчизняних та закордонних вчених-економістів щодо трактування економічного змісту категорії «зовнішньоторговельна діяльність», проведено економічний аналіз зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист» та розроблені стратегічні напрямки та заходи щодо підвищення рівня даного показника.

За результатами наукового дослідження, проведеного у роботі, можна зробити такі висновки:

У сучасній науковій літературі не існує поки що єдиного підходу до визначення сутності поняття «зовнішньоторговельна діяльність». Неоднозначність трактування поняття «зовнішньоторговельна діяльність» пов'язана з багатогранністю цієї категорії, різноманіттю наукових підходів, а також його складністю.

Узагальнено наукові підходи щодо класифікації економічних чинників, які впливають на ефективність зовнішньоторговельної діяльності аграрного підприємства. Дані фактори доцільно поділяти на економічні, управлінські та технологічні.

Систематизовано методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства та на підставі цих теоретичних положень розроблено коефіцієнти ефективності експорту й імпорту товарів, які використовувалися в розрахунках при аналізі діяльності підприємства.

Було досліджено підприємство ТОВ «Агро-Захист» та встановлено, що підприємство займається дистрибуцією товарів сільськогосподарського призначення, а саме засоби захисту рослин та насіння. Це займає 68% та 27% від прибутку компанії відповідно. Також було встановлено, що підприємство є імпортозалежним та працює з такими країнами як Швейцарія, Угорщина, Франція, США, Німеччина, Словаччина, Росія ті інші країни.

ТОВ «Агро-Захист» є офіційним дистриб'ютором таких компаній: «Щьолково», «Нертус», «АльфаСмартАгро», «АгроТехнічніТехнології», «АгроТехноСоюз», «Адама» та офіційним субдистриб'ютором компаній «Басф» та «Байер». ТОВ «Агро-Захист» є одним з найбільших підприємств-дистриб'юторів засобів захисту рослин та насіння в Одеській області. В цілому, проведений аналіз зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист» показує, що підприємство є імпортозалежним.

Було проведено аналіз коефіцієнтів ефективності експорту та імпорту товарів, тобто показників ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та встановлено, що експорт на підприємстві ТОВ «Агро-Захист» є не ефективним, адже він менше 1 та становить 0,73 на кінець 2018р. Тобто коефіцієнт експорту зменшився на 0,08 порівняно з 2017р. При цьому імпорт на даному підприємстві є ефективним, адже він становить 1,34% та збільшився на 0,07 порівняно з попереднім роком.

З метою деталізованого аналізу впливу економічних факторів на зовнішньоторговельну діяльність ТОВ «Агро-Захист» здійснено SWOT-аналіз, результати якого є основою для вибору ефективної стратегії розвитку підприємства на українському та зовнішніх ринках.

Також, було узагальнено, що для підвищення ефективності управління зовнішньоторговельною діяльністю підприємства ТОВ «Агро-Захист» необхідно залучити одного висококваліфікованого працівника консалтингового агентства, середньомісячна заробітна якого перевищуватиме її рівень на ТОВ «Агро-Захист». Витрати на аутсорсинг становлять 31 тис. грн в місяць. ТОВ «Агро-Захист» доцільно використовувати послугу раз на півроку і річні витрати складатимуть 62 тис. грн. Згідно експертних оцінок результатом впровадження заходу буде зростання обсягу прибутку близько на 15 %.

Був оцінений рівень міжнародної конкурентоспроможності підприємства ТОВ «Агро-Захист» та встановлено, що рівень розвитку менеджменту конкурентоспроможності ТОВ «Агро-Захист» знаходиться на 3 рівні, тобто

система менеджменту на підприємстві сформувалася, але необхідно акцентувати увагу на оптимізації бізнесу-процесу і поліпшенні якості на кожному його етапі та при удосконалюванні системи керування, потрібно враховувати важливість споживача і важливість персоналу.

Основним перспективним напрямком у підвищенні експортної діяльності підприємства ТОВ «Агро-Захист» є вихід на нові ринки збуду, а саме на ринок Європейського союзу. Ціллю ТОВ «Агро-Захист» щодо зовнішньоекономічної стратегії на ринку ЄС повинно бути поява експорту української агропродукції на ринку Польщі, адже поки що підприємство в основну займається імпортом іноземної продукції та щорічне зростання обсягів експорту всього асортименту продукції підприємства в ЄС. Головною перевагою для підприємства ТОВ «Агро-Захист» є зміцнення позицій на європейському ринку. Вихід на новий закордонний ринок дасть можливість ТОВ «Агро-Захист» піднятися на новий рівень розвитку та встановити важливі контакти для співпраці.

Було проаналізовано пріоритетні напрямки підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Агро-Захист» та встановили, що для досягнення належного ефекту при формуванні структури експортно-імпортного потенціалу необхідно дотримуватися світових принципів забезпечення конкурентних переваг, досконалих механізмів функціонування світового ринку, еквівалентності міжнародного обміну товарами.

Було встановлено найефективніші маркетингові заходи для підприємства ТОВ «Агро-Захист», а саме direct Mail, заочна участь у закордонних виставках, пошук та стимулювання посередників, оптових покупців, дилерів, створення за рубежом спеціалізованих компаній - збутових, сервісних, інжинірингових і інших. Ці заходи можуть підвищити прибуток компанії.

Було проаналізовано акредитивні форми розрахунки для підприємства ТОВ «Агро-Захист» та встановлено, що підприємству ТОВ «Агро-Захист» акредитивні форми розрахунки є вигідними в цілому тільки для експорту, адже по-перше, це надійність розрахунків і гарантія своєчасної оплати товарів, тому

що її здійснює банк, а по-друге, це швидкість одержання платежу. При імпорті товару акредитивні форми розрахунки для підприємства ТОВ «Агро-Захист» не зовсім вигідні, оскільки ведуть до іммобілізації й розпорошення його капіталів, але, разом з тим, вони дають можливість контролювати (через банки) виконання умов угод експортером.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Азоев Г. Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика / Г. Л. Азоев. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1996. – 208с.
2. Азоев Г. Л. Конкурентні переваги фірми / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков. – М.: ВАТ "Друкарня" НОВИНИ ", 2000. – 256 с.
3. Алексеев С. Б. Теоретические аспекты конкурентоспособности предприятий: в 4 т. / С. Б. Алексеев. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Т. 2. – С. 614-619.
4. Амбросов В. Я., Маренич Т. Г. Наукові положення удосконалення економічного і господарського механізмів розвитку сільського господарства / В. Я. Амбросов, Т. Г. Маренич // Економіка АПК. – 2005. – № 10. – С. 14.
5. Андрианов В. Конкурентоспособность Украины в мировой экономике / В. Андрианов // Экономист. – 1997. – № 10. – С. 23-28.
6. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 475с.
7. Антология экономической политики: в 2 томах. – М.: МП «ЭКАНОВ», 1993. – 475 с.
8. Базилевич В. Методи конкурентної боротьби [Електронний ресурс] / В. Базилевич // Економічна теорія. Політекономія. – К., 2008. – Режим доступу:http://pidruchniki.ws/1405100339949/politekonomiya/metodi_konkurentnoyi_borotbi.
9. Балабанов А. И. Финансы / А. И. Балабанов, И. Т. Балабанов. – СПб.: Питер, 2000. – 192 с.
10. Балабанов И. Т. Внешнеэкономические связи: Учеб. Пособие/ И. Т. Балабанов, А. И. Балабанов — М.: Финансы и статистика, 2000. — 512 с. — ISBN 5-279-01903-8.

11. Біляєв О. С. Аналіз методів оцінки конкурентоспроможності підприємств / О. С. Біляєв // Економіка і управління. – 2012. – №2. – С. 94- 99.
12. Башнянин Г. І. Політична економія; Загальна економічна теорія (Ч. 1); Спеціальна економічна теорія (Ч. 2). / Г. І. Башнянин, П. Ю. Лазур, В. С. Медведєв – К.: Ніка-Центр, 2000. – 527 с.
13. Борисенко О. Сутність зовнішньоекономічної політики та її вплив на розвиток національного господарства / О. Борисенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – № 1. – С. 120–126.
14. Борисова В.А. Підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК / В.А. Борисова // Економіка АПК. – 2000. – № 5. – С. 75- 78.
15. Борисова Т.М. Конкурентна стратегія на міжнародному ринку: сутність, основні характеристики та види / Т.М. Борисова // Вісн. Хмельн. нац. ун-ту. – 2010. – № 2. – Т. 1 – С. 156-160
16. Булкат М. Загальна характеристика зовнішньоекономічної функції України і суб'єкти її реалізації / М. Булкат // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. – 2012. – Вип. 93. – С. 87–91.
17. Бутинець Ф.Ф. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / [Ф.Ф.Бутинець, І.В.Жиглей, В.М.Пархоменко]; за ред. проф. Ф.Ф.Бутинця; 2-е вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2001. – 544с.
18. Буряковський В.В. Фінанси підприємств : учб. посіб. / В. В. Буряковський, В. Я. Карамзін, С. В. Каламбет. – Дніпропетровськ : Пороги, 1998. – 246 с.
19. Булатова А.С. Економіка / А.С. Булатова. – К.: МОЛОДЬ, 2012. – 600 с.
20. Василенко В.О. Стратегічне управління / В. О. Василенко – К.: ЦУЛ, 2003. – 396 с.

21. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К. : Ірпінь; ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
22. Вічевич А. М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності / А. М. Вічевич, О. В. Максимець. – Львів : Афіна, 2004. – 140 с.
23. Волкова І.А. Облік зовнішньоекономічної діяльності. Навчальний посібник / Волкова І.А., Реслер М.В., Калініна О.Ю. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 304 с.
24. Воронін Г. О. Конкуреноспроможність промислових підприємств / Г. О. Воронін // Економіст. – 2004. – № 6. – С. 18.
25. Гайдуцький А. П. Інвестиційна конкуреноспроможність аграрного сектора України / А. П. Гайдуцький. – К.: Нора-Друк, 2004. – 246 с.
26. Ганін В.І. Основи теорії економічного аналізу / В.І. Ганін. – Х.: Самміт, 2015. – 105 с.
27. Гамов М. С. Регіональна конкуреноспроможність економіки України : навч. посіб. / М. С. Гамов, О. І. Шнирков. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2011. – 292 с.
28. Герасименко А. Л. Зовнішньоекономічна стратегія держави: проблема визначення / А. Л. Герасименко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – К., 2013. – Вип. 59. – С. 535–539
29. Гиляровская Л.Т. Экономический анализ: Учебник / Л.Т.Гиляровская. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 615 с. – ISBN 5-238-00383-8
30. Голіков А. П. Економіка України / А. П. Голіков, Н. А. Казакова, О. А. Шуба. – К. : Знання, 2009. – 286 с.
31. Грещак М. Г. Внутрішній економічний механізм підприємства: навч. посібник / М. Г. Грещак, О. М. Гребешкова, О. С. Коцюба; за ред. М. Г. Грещака. – К.: КНЕУ, 2001. – 228 с.
32. Гринько Т. В. Фактори конкуреноспроможності підприємств / Т. В. Гринько // Держава та регіони. – 2004. – № 2. – С. 50-53.

33. Горніфінкель В.Я. Економіка підприємства: підручник для вузів / Під ред. проф. В.Я. Горфинкеля, проф. В.А. Швандара. 4-е изд., перераб. і доп. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 767 с.
34. Гордієнко Н.І. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник (для студентів економічних спеціальностей) / Гордієнко Н.І., Карпушенко М.Ю. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 235 с
35. Дем'яненко А. Г. Формирование модели комплексного анализа эффективности внешнеэкономической деятельности предприятия / А. Г. Дем'яненко // Економіка, фінанси, право. – 2005. – № 2.
36. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. / І. З. Должанський, Т.О. Загорна. – К. : Центр початкової літератури, 2006. – 384 с.
37. Економічна енциклопедія: у 3 т. / ред. кол.: Мочерний С.В. та ін.. – К.: ВЦ «Академія», 2001. – Т.2. – 848 с.
38. Енциклопедичний словник бізнесмена: менеджмент, маркетинг, інформатика / під заг. ред. М.І. Молдованова. – К. : Техніка, 2006. – 856 с.
39. Ермалова О. В. Формирование конкурентных преимуществ агропродовольственного комплекса России. / О.В.Ермалова // Вестник Тамбовского университета (Серия: Гуманитарные науки). – 2009. – № 10 – С. 72-76
40. Жаліло Я. А. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації : монографія / Я. А. Жаліло, Я. Б. Базилюк, Я. В. Белінська та ін. – К. : НІСД, 2005. – 388 с.
41. Козак Ю. Г. Кредитно-модульний курс: навч. посіб. / За ред. І. Ю. Сіваченка, Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової. 3-тє вид. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.
42. Завьялов П. С. Маркетинг у схемах, рисунках, таблицях / П. С. Завьялов. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 496 с.

- 43.Иванов Ю.Б. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия / Ю.Б. Иванов. – Харьков: Изд. ХНЭУ, 2004. – 256 с.
- 44.Иванов Ю. Б. Організаційно-економічні проблеми забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств в умовах формування ринкових відносин : автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.06.01 / Иванов Ю.Б. – Х: Харківський держ. Економічний ун-т., 1997. – 32 с.
- 45.Иванова О. Ю. Конкурентоспроможність експортної продукції: поняття, оцінка та шляхи підвищення / О. Ю. Иванова // Економіст. – 2000. – № 4. – С. 56-58.
- 46.Карасенков Е. И. Факторы роста конкурентоспроможности зернового производства / Е.Карасенков // АПК: Экономика и управление. – 2008. – №8 – С. 64-66.
- 47.Канчій А. В. Інструменти забезпечення інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності / А. В. Канчій // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2010. – Вип. 90, ч. 2. – С. 83–84.
- 48.Кадуріна Л.О. Облік зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах України: Теорія, практика, рекомендації / Л.О.Кадуріна, М.С.Стрельнікова. – Запоріжжя: Центр учбової літератури, 2007. – 606с.
- 49.Кваша С.М. Зовнішньоекономічна діяльність АПК України: стан, стратегія і практика / С.М. Кваша. – К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2000. – 252 с.
- 50.Киреев А.П. Международная экономика. В 2-х ч. - Ч. I. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства. Учебное пособие для вузов/ А.П.Кирев//— М.: 416 с. — ISBN 5-7133-0899-5.
- 51.Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч.посібник / О.А.Кириченко. – К.: Знання-Прес, 2002. – 384 с. – ISBN 966-7767-51-59
- 52.Книшек О. О. Взаємозв'язок прийомів і сфер внутрішнього та зовнішнього контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємств / О.

- О. Книшек, К. С. Костюченко // Вісник Академії митної служби України. – Д., 2012. – № 1. – С. 87–99.
53. Ковалюк О. М. Фінансовий механізм економіки України / О. М. Ковалюк // Фінанси України. – 2001. – № 9. – С. 22-28.
54. Ковалев В.В. Практикум по аналізу и фінансовому менеджменту: Конспект лекцій / В.В.Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 448 с. – ISBN 5-279-03131-3
55. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, І. Ю. Сіваченка. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 792 с.
56. Козак В.Г. Аналіз фінансового стану акціонерного товариства / В.Г.Козак, Г.Я.Козак. – К.: Аграр. наука, 2000. – 172 с.
57. Коковіхіна О. О. Систематизація основних категорій формування конкурентоспроможності підприємства / О. О. Коковіхіна // Вісник економіки, транспорту і промисловості. – 2009. – № 26. – С. 88-93.
58. Коротаев А. В. Кондратьевские волны в мировой экономической динамике // Системный мониторинг. Глобальное и региональное развитие./ А. В. Коротаев, С.В. Цирель . — М.: Либроком/URSS, 2010. С. 189–229.
59. Курмаев П. Ю. Аналіз сучасних тенденцій і прогнозування обсягів зовнішньої торгівлі регіонів України / П. Ю. Курмаев // Вісник Академії митної служби України. Серія "Економіка". – Д., 2010. – № 2. – С. 72–76.
60. Кредісов А.І. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посібник / [А.І.Кредісов, С.Н.Березовенко, Г.Н.Биков, В.В.Волошин та ін.]; за ред. А.І.Кредісова. – К.: ВІРА-Р, 2002. – 552 с. – ISBN 966-7807-10-X
61. Лі.Е. Роберт. Виробництво свинини: технологія та собівартість в Україні та її конкурентів / Роберт Лі.Е. // Виробництво продуктів харчування. – 2008. – Випуск 5. – С. 4-8

- 62.Любушин Н.П. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: Уч.пос. / Николай Петрович Любушин. – 3-е изд., перераб.и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 448 с. – ISBN 5-238-01072-9
- 63.Лозовский Л. Ш. Современный экономический словарь / Л. Ш. Лозовский, Б. А. Райзберг, Е. Б. Стародубцева. – М.: Инфра-М, 1998. – 476 с.
- 64.Макконелл К.Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконелл, С.Л. Брю. – К.: ХаГар, 1988. – 785 с. – (Пер. с англ. 11-го изд.)
- 65.Малькова Т.Н. Теория и практика международного бухгалтерского учета: Уч. пособие / Т.Н.Малькова. – С-Пб.: Издат. дом «Бизнес-пресса», 2001. – 336 с.
- 66.Малік М. Й. Основи аграрного підприємництва / М. Й. Малік. – К.: Інститут аграрної економіки, 2000. – 582 с.
- 67.Маршалл А. Принципы экономической науки / А. Маршалл. – М.: Прогресс, 1993. – Т. 1. – 415 с.
- 68.Маталка С. М. Управління ефективністю зовнішньоекономічної діяльності підприємств : монографія / С. М. Маталка. – Луганськ : Ноулідж. – 2011. – с. 210.
- 69.Мних Є.В. Економічний аналіз на промисловому підприємстві / Є.В.Мних, П.Ю.Буряк. – Львів: Світ, 1998. – 204 с.
- 70.Невелев О. М. Етика та етикет у зовнішньоекономічній діяльності / О. М. Невелев, В. В. Іваненко. – К. : Центр учб. л-ри, 2009. – 168 с.
- 71.Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Б.Нидлз, Х.Андерсон, Д.Колдуэлл; пер. с англ. под ред. Я.В.Соколова. – 2-е изд., стереотип. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 496 с.
- 72.Омельченко А. В. Правова характеристика видів зовнішньоекономічної діяльності / А. В. Омельченко // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Серія: Право та державне управління. – К., 2011. – №1. – С. 28–32.

- 73.Омельченко А. В. Забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України (організаційно-правові засади) / А. В. Омельченко // Адвокат. – 2011. – № 9. – С. 17–21.
- 74.Очковская М. С. Инновации как качественный фактор экономического роста [Текст]: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.01 / М.С. Очковская — М.: МГУ, 2006. — 153 с.
- 75.Пан М.П. «Основи зовнішньоекономічної діяльності» – «Економіка і підприємництво» / М.П Пан, В.І. Торкатюк, О.С. Вороніна – Харків: ХНАМГ, 2008. – 56 с.
- 76.Печінкин А., Фомін В. Про оцінку конкурентоспроможності товарів та товаровиробників / А. Печінкін, В. Фомін // Маркетинг. – 2000. – № 2. – С. 23-27.
- 77.Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : підручник / Під. кер. А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНСУ, 2005. – 536 с.
- 78.Погребняк А.Ю. Еволюція наукових поглядів на сутність поняття «зовнішньоекономічна діяльність» / А.Ю.Погребняк, Т.Ю. Хоменко// Сучасні проблеми економіки і підприємництва : Збірник наукових праць. – Випуск 18. – Київ: ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2016.
- 79.Покропивний С.Ф. Економіка підприємства : підручник. / С. Ф. Покропивний //– К. : КНЕУ, 2001. – 526 с.
- 80.Портер М. Международная конкуренция / М. Портер – М.: Международные отношения, 1993. – 896с.
- 81.Портер М. Конкуренция / М. Портер. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2001. – 495 с.
- 82.Портер М. Стратегія конкуренції: Пер. з англ. / М. Портер. – К.: Основи, 1997. – 390 с.
- 83.Пристай Т. Господарсько-правові засоби захисту суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в чинному законодавстві / Т. Пристай // Юридична Україна. – 2013. – №1. – С. 84–88.

84. Про додаткові заходи щодо кредитування комплексу сільськогосподарських робіт: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2000 р. № 398 / Офіційний вісник України. – 2000. – № 9. – С. 3-4
85. Прокушев Е.Ф. Зовнішньоекономічна діяльність / Е.Ф. Прокушев. – Тернопіль: Астон, 2013. – 320 с.
86. Пуцентайло П.Р. Конкурентоспроможність аграрного сектора України: теорія і практика: монограф. / П.Р. Пуцентайло. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2011. – 420 с.
87. Пястолов С.М. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учебник / С.М. Пястолов. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 336 с. – ISBN 5-7695-1892-8
88. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовський, Е. Б. Стародубцева; 5-е изд, перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 495 с.
89. Решетняк К.Е. Експортно-імпорتنі операції як основа зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Текст]: / К.Е. Решетняк // Управління розвитком. – 2012. – №3. – С. 30 – 32.
90. Романенко О.Р. Фінанси : підруч. / О. Р. Романенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 312 с.
91. Руденко Л.В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних компаній: Монографія / Л.В. Руденко. – К.: Кондор, 2004. – 480с
92. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції / Л.В. Руденко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 616 с.
93. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебник / Г.В. Савицкая. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 536 с. – ISBN 978-5-16-003428-7

94. Савицкая Г.В. Экономический анализ: Учебник / Г.В.Савицкая. – М.: Новое знание, 2005. – 651 с. – ISBN5-94735-080-7
95. Саченок Л.І. Удосконалення обліку зовнішньоекономічних операцій підприємств України / Л.І. Саченок, О.Л. Зелінська, А.П. Ходико // Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. – Вип. 116/2011. – Серія: Економіка і фінанси. – Севастополь, 2011. – С.185-193
96. Скудар Г. М. Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємства : автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.02.03 / Скудар Г.М. НАН України; Інститут економіки промисловості. – Донецьк, 2000. – 35 с.
97. Сопільник Л.І, Колодійчук А.В. Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємств / Л. І Сопільник, А. В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ. – 2009. – № 19.8. – С. 183-187.
98. Степанов Е. А. Внешняя торговля как фактор экономического роста в транзитивной экономике [Текст]: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.01 / Степанов Е. А. — Челябинск, 2004. — 160 с.
99. Стоволос Н. Б. Екологізація як ключовий елемент розвитку АПК / Н. Б. Стоволос // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – Суми: СНАУ. – 2011. – Вип. 9 (50). – С. 170-174.
100. Технологія виробництва продукції рослинництва: підручник / О. Т. Бусенко, В.Д.Стомок, М.В.Штомпель та ін.; за ред.. О.Т.Бусенка. – К.: Аграрна освіта, 2001 – 432 с.
101. Титаренко В. Є. Оцінювання та розвиток конкурентоспроможності промислових підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / В.Є Титаренко. – Л. : Нац. Ун-т «Львів. Політехніка», 2005. – 20 с.
102. Ткаченко О. Особливості формування системи державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах розвитку міжнародних інтеграційних процесів / О. Ткаченко, Ю. Сухина // Вісник

- Національної академії державного управління при Президентові України.
– 2011. – № 4. – С. 168–175.
103. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підруч. / Н.М.Ткаченко; 5-те вид., допов. і перероб. – К.: А.С.К., 2000. – 784 с.
104. Торгова Л.В. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навчально-методичний посібник. / Торгова Л.В., Хитра О.В. - Львів: “Новий світ-2000”, 2006. – 512 с.
105. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М.: ИНФРА-М. – 2000. – 312с.
106. Фатхутдінов Р. А. Конкурентоспроможність організації в умовах кризи: економіка, маркетинг, менеджмент / Р. А. Фатхутдінов. – М.: Видавничо-книжкоторговий центр «Маркетинг», 2002. – 892 с.
107. Фатхутдінов Р.А. Управління конкурентоздатністю організації: підручник / Фатхутдінов Р.А., Осовська Г.В.; заг. ред. Осовська Г.В. – К.: Кондор, 2009. – 468 с.
108. Федулова Л. І. Інноваційна економіка [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л. І. Федулова. — К. : Либідь, 2006. — 478 с. — ISBN 966-06-0438-6
109. Фліссак А. Зовнішньоекономічна діяльність України в контексті інтеграційних процесів / Фліссак А. // Журнал європейської економіки. - 2006.- № 2.- 200 с
110. Циган Р.М. Особливості обліку експортних операцій вітчизняних підприємств / Р.М.Циган // Збірник наукових праць Національного університету податкової служби України. – 2009. – №1. – С.282-288
111. Чуев И.Н. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: Учебник / И.Н.Чуев, Л.Н.Чуева. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2006. – 368 с. – ISBN 5-94798-939-5

112. Шеремет А.Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности: Уч. / А.Д.Шеремет. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 415 с. – ISBN 5-16-002687-8
113. Шинкаренко В.Г. Управление конкурентоспособностью предприятия / В. Г. Шинкаренко, А. С. Бондаренко. – Харьков : Изд-во ХНАДУ, 2003. – 186 с.
114. Школьный Є. Поняття зовнішньоекономічної діяльності за законодавством України та країн СНД / Є. Школьний // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 5. – С. 65–68.
115. Шумпетер Й. Теория экономического развития / исследование предпринимательской прибыли, капитала, процента и цикла конъюнктуры./ Й. Шумпетер — М. : Прогресс, 1982. — 455 с.
116. Шумпетер И. Теорія економічного розвитку / И. Шумпетер — К.:Catallaxy, 2014. – 198 с.
117. Хэмилтон А. Инновационная и корпоративная реструктуризация в мировой экономике // Проблемы теории и практики управления, 2000./ А. Хэмилтон — № 6.— С.35-42.
118. Царьов В. В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства (організацій). Теорія і методологія: навч. посібник для студентів вузів / В. В. Царьов. – М.: ЮНІТІ-ДАНА, 2008. – 799 с.
119. Юданов А. Ю. Конкуренція: теорія і практика: навчальна практ. допомога. / А. Ю. Юданов. 3-е видання., випр. та доп. – М .: Вид-во ГНОМ і Д, 2001. – 304 с.
120. Юшина С. І. Визначення зовнішньоторговельної діяльності в українському законодавстві / С. І. Юшина // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 4. – С. 197–200.
121. Юшина С. І. Сучасні стан та деякі колізії правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / С. І. Юшина // Вісник господарського судочинства. – 2009. – № 1. – С. 54–58.
122. Офіційна звітність підприємства ТОВ «Агро-Захист».

123. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України // Відом. Верхов. Ради України. — 1991. — № 29. — Ст. 377.